

Αγαπητά μας παιδιά, πλησιάζει το Πάσχα και εμείς θα ασχοληθούμε αυτή την περίοδο με κείμενα που μας θυμίζουν τα έθιμα, τις παραδόσεις, τα μηνύματα που φέρνει μαζί της αυτή η σπουδαία χριστιανική γιορτή. Ας φέρει η Ανάσταση του Χριστού, την ανάσταση της ψυχής όλων μας. Ας σπλιστούμε με την πίστη ότι τις δυσκολίες, διαδέχεται πάντα η Ανάσταση. Διαβάστε προσεκτικά τα κείμενα και κάντε τις εργασίες στο τετράδιο «Το σχολείο είναι εδώ». Σας ευχόμαστε «Καλό Πάσχα», ιδιαίτερο φέτος. Να περάσετε όμορφα με τις οικογένειές σας, να χαμογελάτε πάντα και να είστε αισιόδοξοι!

Οι δασκάλες της Ε' τάξης

Οδηγία: Διαβάστε τα κείμενα που ακολουθούν και κάνετε τις εργασίες που τα συνοδεύουν, ακολουθώντας τις οδηγίες. Τα πρώτο κείμενο βρίσκεται στο βιβλίο «Της γλώσσας ρόδι και ροδάνι» (τεύχος γ'), στην ενότητα «ΠΑΣΧΑ», την οποία θα βρείτε [εδώ](#). Θυμηθείτε: στο τετράδιο «**Το σχολείο είναι εδώ**» βάζουμε **ημερομηνία, τίτλο** και απαντούμε **ολοκληρωμένα!**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1: Η ημέρα της Λαμπρής (Της γλώσσας ρόδι και ροδάνι, γ' τεύχος, σελ. 27)

Η ημέρα της Λαμπρής (Διονύσιος Σολωμός)

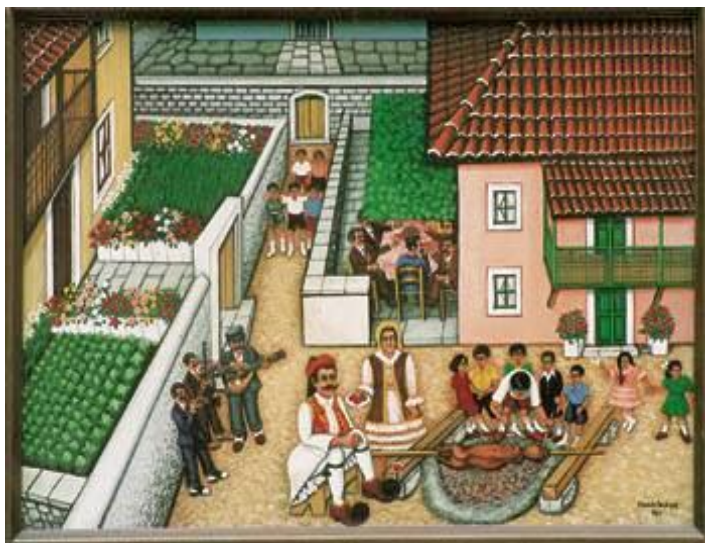
Καθαρώτατον ήλιο επρομηνούσε
της αυγής το δροσάτο ύστερο αστέρι*,
σύγνεφο, καταχνιά, δεν απερνούσε
τ' ουρανού σε κανένα από τα μέρη·
και από 'κει κινημένο αργοφυσούσε
τόσο γλυκό στο πρόσωπο τ' αέρι,
που λες και λέει μες στις καρδιάς τα φύλλα:
γλυκιά η ζωή κι ο θάνατος μαυρίλα.

Χριστός Ανέστη! Νέοι, γέροι και κόρες,
όλοι, μικροί μεγάλοι, ετοιμαστείτε·
μέσα στες εκκλησίες τες δαφνοφόρες
με το φως της χαράς συμμαζωχτείτε·
ανοίξτε αγκαλιές ειρηνοφόρες
ομπροστά στους Αγίους και φιληθείτε·
φιληθείτε γλυκά χείλη με χείλη,
πέστε: Χριστός Ανέστη, εχθροί και φίλοι.

Δάφνες εις κάθε πλάκα έχουν οι τάφοι.
και βρέφη ωραία στην αγκαλιά οι μανάδες·
γλυκόφωνα κοιτώντας τες ζωγραφισμένες εικόνες,
ψάλλουνε οι ψαλτάδες·
λάμπει το λάμπει το ασήμι, λάμπει το χρυσάφι,
από το φως που χύνουνε οι λαμπάδες·
κάθε πρόσωπο λάμπει απ' τ' αγιοκέρι,
όπου κρατούνε οι Χριστιανοί στο χέρι.

*ύστερο αστέρι = ο Αυγερινός, το αστέρι που φαίνεται κάθε αυγή

- ▶ Διάβασε το ποίημα ψιθυριστά, τηρώντας τα σημεία στίξης.
- ▶ Διάβασέ το μεγαλόφωνα με ύφος...ποιητή!
- ▶ **Άκουσε** τώρα **μελοποιημένο** το ποίημα πατώντας στην πιο κάτω εικόνα (πρόσεξε τι απεικονίζει;)

Εργασίες (διάλεξε **τρεις**):

1. Αρίθμησε τις στροφές του ποιήματος. Πώς περιγράφεται η φύση στην πρώτη στροφή;
2. Εντόπισε τους στίχους με τους οποίους περιγράφει ο ποιητής: (α) την Άνοιξη και (β) την Ανάσταση και γράψε τους σε μορφή λίστας.
3. Πώς χαρακτηρίζει τη ζωή και πώς τον θάνατο ο ποιητής; Γιατί;
4. Ποιο είναι το ρήμα που επαναλαμβάνεται στην τρίτη στροφή και γιατί το κάνει αυτό ο ποιητής;
5. Σχεδίασε μια εικόνα που δημιουργείται στο μυαλό σου διαβάζοντας το ποίημα του Σολωμού.

Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος (1867-1951) ήταν Ζακυνθινός μυθιστοριογράφος, δημοσιογράφος και συγγραφέας θεατρικών έργων. Ήταν ο ιδρυτής και εκδότης του περιοδικού *Νέα Εστία*, το οποίο εκδίδεται ακόμα και σήμερα. Το 1931 έγινε ακαδημαϊκός. Υπήρξε αρχισυντάκτης στο επίσης θρυλικό περιοδικό «*Η Διάπλασις των Παιδών*» για πολλά χρόνια. Είναι χαρακτηριστική η υπογραφή του: «*Σας ασπάζομαι, Φαίδων*» (= Σας φιλώ, Φαίδων) που χρησιμοποιούσε στις επιστολές, που υποτίθεται ότι έστελνε στο περιοδικό. Μια από αυτές θα διαβάσετε πιο κάτω...

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2: Το πρώτο μου Πάσχα

Αγαπητοί μου,

ΑΥΤΕΣ τις ημέρες ξαναγυρίζω πάντα στα παιδικά μου χρόνια. Και θυμάμαι τις θαυμάσιες εκείνες γιορτές που χαιρόμουν στην πατρίδα μου, όταν ήμουν μικρό αμέριμνο παιδί κι είχα τους καλούς μου γονείς να με φροντίζουν και να μ' οδηγούν σε όλα. Φυσικά και στην εκκλησία ή στα «θρησκευτικά μου καθήκοντα»... Όσο ήταν χειμώνας, η μητέρα μου μ' έπαιρνε μαζί της στον Αϊ-Γιάννη ή στη Φανερωμένη, τις γειτονικές μας εκκλησίες, που λειτουργούσαν κάπως αργά — από τις οκτώ η μια, από τις εννιά η άλλη. Μα όταν έμπαινε η άνοιξη, που μπορούσα να ξυπνώ και να βγαίνω πιο πρωί, ο πατέρας μου μ' έπαιρνε στην Επισκοπιανή ή στον Άγιο Χαράλαμπο, εξοχικές εκκλησιτσες αυτές, σ' ένα ωραίο παραθαλάσσιο προάστιο, που λειτουργούσαν από τις επτά. Μετά τη λειτουργία, κάναμε κι έναν περίπατο στους Κήπους και γυρίζαμε λιγάκι κουρασμένοι, μα πολύ ευχαριστημένοι κι οι δυο.

Ω, ήταν τόσο όμορφα! Η άνοιξη είχε στολισμένες τις πρασινάδες με μαργαρίτες άσπρες και κίτρινες, με ολοκόκκινες παπαρούνες και μ' άλλα γαλάζια ή μαβιά αγριολούλουδα. Τι πολύχρωμο το χαλί που απλωνόταν στα χωράφια! Το έβλεπα κι από την ανοιχτή πόρτα της εκκλησιάς, καθώς άκουγα τα ψαλίσματα, τις ευχές και τα ευαγγέλια. Τα ευαγγέλια προπάντων μ' άρεσαν πολύ. Είναι τόσο ποιητικά αυτά που λένε πριν και μετά το Πάσχα! Πρώτα των Βαΐων — και συνήθως απ' αυτή την Κυριακή άρχιζα να πηγαίνω στις εξοχικές εκκλησιτσες — έπειτα της Ανάστασης, έπειτα του Θωμά, των Μυροφόρων, της Σαμαρείτιδος...

Ο παπα-Λογοθέτης, εφημέριος στον Άι-Χαράλαμπο, πολύ γραμματισμένος, τα έλεγε θαυμάσια. Κι όχι ψαλτά με μπάσα και σικόντα, όπως σ' άλλες εκκλησιές, αλλά διαβαστά, καθαρά, σταράτα, λέξη προς λέξη, και μ' έκφραση, με τόνο, ώστε να καταλαβαίνει το νόημα κι ο αγράμματος. Κι αλήθεια, στις εκκλησίες εκείνες το περισσότερο πήγαιναν απλοί, ταπεινοί άνθρωποι του λαού — ψαράδες, βαρκάρηδες, κηπουροί, μυλωνάδες. Και σου 'κανε χαρά να τους βλέπεις ντυμένους κυριακάτικα, ν' ακούνε με τόση ευλάβεια και με τόση προσοχή τα λόγια του Κυρίου...

Τη Μεγάλη όμως Εβδομάδα και το Πάσχα, όλη μου η «εκκλησία» ήταν, την Κυριακή το πρωί, η Ανάσταση που γινόταν στο ύπαιθρο, και κατόπι η λειτουργία: «*Δεύτε λάβετε φως, Χριστός Ανέστη, Εν αρχή ην ο λόγος*» και καθεξής. Δε μ' έβγαζαν έξω βράδυ κι ούτε στα Νυμφία με πήγαιναν, ούτε στην Ακολουθία των Παθών, ούτε στη λιτανεία του Επιταφίου, που μόνο την πένθιμη μουσική της άκουγα από μακριά, αν τύχαινε να ξυπνήσω τη νύχτα της Μεγάλης Παρασκευής. Έτσι δεν ήξερα καλά τι προηγήθηκε απ' την Ανάσταση. Μόνο, από την Κυριακή των Βαΐων, πως ο Χριστός μπήκε θριαμβευτικά στα Ιεροσόλυμα. Αλλά τι έκαμε κει, τι τον έκαμαν, άκρες μέσες: Κάποιος Μυστικός Δείπνος, κάποιος Σταυρικός Θάνατος, κάποια Ταφή σε καινό μνημείο... Τι να ήταν αυτά; Πώς να είχαν γίνει; Μόλις είχα μια ιδέα.

Κι άξαφνα... τα έμαθα όλα! Είχα μεγαλώσει, φαίνεται, εκείνο το χρόνο, κι οι γονείς μου με πήραν μαζί τους παντού. Έτσι άκουσα και τα φοβερά εκείνα ευαγγέλια της Μεγάλης Πέμπτης και της Μεγάλης Παρασκευής και το *Σήμερα κρεμάται!*... Είδα και τον Χριστό με το αγκαθένιο του στεφάνι στον μαύρο σταυρό, ένα μεγάλο Χριστό σαν αληθινό... Έπειτα τον είδα και νεκρό, ξαπλωμένο στον χρυσό Επιτάφιο (κι ο Χριστός του Επιταφίου στη Ζάκυνθο δεν είναι κεντημένος σε πανί, είναι ζωγραφισμένος σε ξύλο, σαν εικόνα περικομμένη, όπως κι ο Εσταυρωμένος). Και θυμούμαι ακόμα τι αλλιώςτικη εντύπωση, τι μεγαλύτερη χαρά μου έκαμε το Πάσχα στην εκκλησίτσα, την πρώτη φορά, αφού είχ' ακούσει πια κι ιδεί και μάθει όλα τα προηγούμενα. Μπορώ να πω πως αυτό ήταν το *πρώτο μου Πάσχα*. Γιατί όλη τη Μεγάλη Εβδομάδα την είχα περάσει με το πένθος, με τη λύπη των Παθών. Είχα παρακολουθήσει τον Χριστό στο μαρτύριό του, στην αγωνία του, στον θάνατο του είχ' ακούσει και τη Διαθήκη του, είχα παρακαθήσει και στο Μυστικό Δείπνο, είχ' ακολουθήσει και την εκφορά του, κλαίγοντας μαζί με τη Θλιμμένη Μητέρα, που κι αυτή ακολουθούσε ζωγραφιστή σε μια μεγάλη εικόνα σαν αληθινή: «*ω γλυκύ μου έαρ, γλυκύτατον μου τέκνον...*». Γι' αυτό το «*Χριστός Ανέστη*» μου έκαμε ύστερα τόση χαρά, τόση αγαλλίαση, γι' αυτό μου φάνηκε σαν μιαν υπέρτατη ικανοποίηση, σαν μια νίκη, σαν ένας θρίαμβος. Εκείνος που φόρεσε για εμπαιγμό ψεύτικη πορφύρα. Εκείνος που ποτίσθηκε χολή και ξίδι, και μαστιγώθηκε, και καρφώθηκε σε ξύλο, και πέθανε μαρτυρικά, σαν άνθρωπος, έβγαине ζωντανός από τον τάφο κι ανέβαινε στον ουρανό σαν Θεός!

Έτσι έπρεπε να είναι. Για να μου δώσει τόση χαρά η Ανάσταση, έπρεπε να προηγηθεί το Πάθος, για να μου κάμει τόση εντύπωση το Πάσχα, έπρεπε να γνωρίσω τη Μεγάλη Εβδομάδα. Μαθαίνοντας όσα έμαθα εκείνον το χρόνο, μάθαινα τη ζωή, που ως τότε ήμουν πολύ μικρός για να την ξέρω, αφού οι γονείς που με φρόντιζαν και μ' οδηγούσαν, δεν με πήγαιναν παρά στις χαρούμενες κυριακάτικες λειτουργίες και με προφύλαγαν απ' τα λυπητερά, που δεν ήταν ακόμα για μένα. **Έτσι και στη ζωή: τη χαρά, την αληθινή χαρά, την κατακτούμε ύστερ' από αγώνα και αγωνία, ύστερ' από κόπο και λύπη. Πριν από κάθε μας Πάσχα, πρέπει να περάσουμε μια Μεγάλη Εβδομάδα.**

Ω, αυτό το ξέρετε και σεις από τώρα. Μήπως την εβδομάδα των διαγωνισμών του σχολείου, που προηγείται από τη νίκη και τη χαρά του *άριστα*, δεν την ονομάζετε... Μεγάλη Εβδομάδα;

Γελάτε, ε;... Και του χρόνου!

Σας ασπάζομαι, ΦΑΙΔΩΝ

(Από το περιοδικό «Η Διάπλασις των Παίδων»)

Λέξεις

Υπέρτατη: στο μεγαλύτερο βαθμό, μεγαλύτερη από κάθε άλλη

Εμπαιγμός: κοροϊδία

Πορφύρα: βασιλικό ένδυμα κόκκινου χρώματος

ΕΡΓΑΣΙΕΣ:

1. Ποιο θεωρεί ο συγγραφέας ως το πρώτο του Πάσχα και γιατί;
2. Γιατί ο Χριστός του Επιταφίου στη Ζάκυνθο είναι διαφορετικός;
3. Ποιον άλλο τίτλο θα διάλεγες για το κείμενο;
4. Να βρεις στο κείμενο μια μεταφορά και μια παρομοίωση και να τις επεξηγήσεις.

Θυμήσου:

Μεταφορά: Έχουμε όταν χρησιμοποιούμε μια λέξη με διαφορετική από την πραγματική/ κυριολεκτική της σημασία για να κάνουμε τον λόγο πιο παραστατικό/ ζωντανό (π.χ. Έφυγα με βαριά καρδιά= στεναχωρημένη)

Παρομοίωση: Έχουμε όταν συγκρίνουμε ένα πράγμα ή πρόσωπο με κάτι άλλο που έχει την ίδια ιδιότητα, με στόχο να τονίσουμε αυτή την ιδιότητα (π.χ. Τρέχω γρήγορα σαν λαγός!)

5. «Έτσι και στη ζωή: τη χαρά, την αληθινή χαρά, την κατακτούμε ύστερ' από αγώνα και αγωνία, ύστερ' από κόπο και λύπη. Πριν από κάθε μας Πάσχα, πρέπει να περάσουμε μια Μεγάλη Εβδομάδα». Πώς καταλαβαίνεις αυτά τα λόγια του συγγραφέα; Μήπως μας διδάσκουν κάτι γι' αυτά που περνούμε αναγκασμένοι να μείνουμε κλεισμένοι στο σπίτι μας;

6. Δημιουργική Εργασία (προαιρετικά)

Γράψε ποιο γεγονός της Μεγάλης Εβδομάδας σε συγκινεί περισσότερο και γιατί. Μπορείς να αναφερθείς σε έθιμο (=συνήθεια) της Μεγάλης εβδομάδας ή ακόμη να φτιάξεις μια παρουσίαση στον υπολογιστή για τα έθιμα της Μεγάλης Εβδομάδας. Αν θέλεις ρίξε μια ματιά στις σελίδες 30-31, του βιβλίου «[Της γλώσσας ρόδι και ροδάκι](#)», τεύχος γ', για να μάθεις για τα έθιμα του Πάσχα.

Η Κύπρος τιμούσε πάντοτε τα έθιμα και τις παραδόσεις του Πάσχα, κυρίως στην ύπαιθρο... Ένα «**Κυπριώτικο σκετς**» (= μια σύντομη τηλεοπτική ταινία γραμμένη στην κυπριακή διάλεκτο) προβλήθηκε στην τηλεόραση του ΡΙΚ πριν πολλά χρόνια και βρίσκεται σήμερα στο ψηφιακό αρχείο του ΡΙΚ.

Πατώντας στην πιο κάτω φωτογραφία μπορείς να το παρακολουθήσεις μαζί με την οικογένειά σου! Συζητήστε τα **ήθη**, τα **έθιμα** και τις **παραδόσεις** που παρουσιάζονται και σκεφτείτε σε ποιο βαθμό συνεχίζουν να τηρούνται σήμερα!

Πάσχα των Ελλήνων, Πάσχα!
Πάσχα της αγάπης, Πάσχα!
Πάσχα των αγγέλων!

Ήλιος κι ανατέλλεις,
Πάσχα μέγα Πάσχα,
ήλιος φωτοδότης
των Ελλήνων Πάσχα

(πάτησε στους στίχους να ακούσεις το τραγούδι!)

Καλό Πάσχα!